

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 Febr. 1875, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, med anledning af Herr Johan Jönssons motion (N:o 101) om underdånig skrifvelse derom, att personer, som innehafva mindre lägenheter under sådana militieboställen, hvilka äro för utarrendering afsedda, måtte under vissa vilkor varda vid samma lägenheter bibehållna.

Uti en af Herr Johan Jönsson i Andra Kammaren väckt motion (N:o 101), som till Utskottet blifvit remitterad, föreslår motionären, att Riksdagen i underdånig skrifvelse skulle anhålla: att Kongl. Maj:t täcktes tillse på hvad sätt de arbetarefamiljer, som finnas bosatta på militieboställen, bestämda att utarrenderas, måtte vara vid deras lägenheter bibehållna på tjugu år eller ock under deras lifstid emot det att de till arrendatorn förskottsvis betalte sina arrendeafgifter, dock så, att icke arrendet finge uppdrifvas till högre belopp än de näst förut erlagt.

I sin motivering anför motionären, att det icke undgått fleres uppmärksamhet, att med anledning af att alla sådana arméns bostadsboställen, som icke redan äro genom vederbörande boställsdirektioners försorg utarrenderade, på förhand skall företagas de för en möjligen blifvande utarrendering nödiga förberedande åtgärder, och detta så tidigt, att, sedan Kongl. Maj:t med Riksdagen fattat beslut i ämnet, arrendeauktionerna strax må kunna utlysas

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 4 Häft. 1

— huru tusentals arbetarefamiljer, som under en lång följd af år varit egna husegare och ansett sig tryggade på det sätt, att de uppfört sina bostäder å boställen tillhöriga aflägsna områden, som de med svett och möda uppodlat, mot skäligen arbete till boställsinnehafvaren, nu blifva underkastade arrendatorers godtycke och måhända blifva bortdrifna från hus och hem.

Utskottet har egnat Herr Johan Jönssons motion en noggrann pröfning, och ehuru Utskottet icke i allt kan instämma med motionären, anser Utskottet dock att frågan är så behjertansvärd, att den af Riksdagen ej bör lemnas utan afseende. För Utskottet synes det sannolikt, att vid militiebostälernas förestående utarrendering till den mestbjudande, de å desamma bosatta åbor eller boställstorpäre komma att blottställas för en behandling mycket olika den, som dem vederfarits, då bostället, såsom hittills, öfverlåtits från en statens tjenare till en annan. Utan tvifvel kommer flertalet af dessa åbors nya husbönder att anse arrendet för en affär, hvarpå de skola göra den största möjliga vinst, och då ligger det antagande äfven nära till hands, att dessa husbönder uppsäga de mindre arbetsföra åborna, samt öka kontraktskyldigheten för de öfriga, så länge de orka arbeta, hvarefter äfven dessa senare nödsakas afflytta från hem och härd och den lilla torfva de med eget arbete uppodlat. Och då det måste vara gifvet, att dessa boställstorpäre icke ega någon kapitaltillgång, hvarmed de kunna köpa sig ett nytt hem, och många af dem derjemte torde vara vid den ålder, att deras krafter icke tillåta dem ånyo till odling bryta upp en utmark, så synes det ögonskenligt, att denna fattiga samhällsklass äfventyrar att nödgas taga tiggargälden eller falla kommunen till last — så vida staten ej vidtager några åtgärder, som tillförsäkrar dem ett skydd emot alltför hårdhända arrendatorers vinningslystnad. Om staten någonsin skall visa undseende och uppföra egna intressen för personliga förhållanden, så bör det väl vara, då, genom en statens egen åtgärd, den bofaste fattige arbetaren hotas att blifva en skeppsbruten, ur stånd att någonsin mer komma under eget tak. Visst kan det anmärkas, att dessa åbor ej komma under andra förhållanden än som dagligen ega rum med torpare å privata egendomar. Om det så är, bör dock staten ej genom sitt handlingssätt gifva ett dylikt missförhållande häfd. Skilnad förefinnes likväl, enär åbons säkerhet å militiebostället varit traditionel, och den nu förestående utarrenderingen af honom icke varit förutsedd.

Utskottet vill dock icke gå så långt som motionären, då han föreslår, att militiebostälernas lägenhetsinnehafvare skulle tjugu år eller ock under deras lifstid få bibehålla deras lägenheter, mot det att de åt arrendatorn betalte sina arrendeafgifter, dock så, att icke arrendet finge uppdrivas till högre belopp, än de näst förut erlagt.

En sådan bestämmelse eller föreskrift blefve en frestelse till missbruk.

Boställsinnehafvare skulle då kunna kort innan han lemnade bostället upplåta åt den person, han ville gynna, större eller mindre del af jorden, mot en afgift som icke i någon mån motsvarade den erhållna fördelen. Lämpligare vore, synes det Utskottet, att, innan ett kronans boställe utbjöds till arrende, en värderingsförrättning bestämde hvad hvarje åbo i kontant eller onera till arrendatorn skulle betala. Vål inser Utskottet, att denna värdering skulle medföra kostnad, och äfven något förminska arrendesumman, samt derjemte måhända förorsaka en tidsspillan, hvilken just nu vore oläglig, då arméns förestående löneroglering beror af militiebostälernas snara utarrendering. Men å andra sidan är många hundra arbetarefamiljers timliga välfärd också behjertansvärd, särdeles när, såsom sagdt, dessas ställning är sådan, att den medgifver ingen rubbning utan att medföra total ekonomisk undergång. Att förevarande fråga är svårlöst, det synes tydligt; men då det är lika obestriddigt, att staten här kan hjälpa, om än med någon uppoffring, så har Utskottet ansett sig icke böra afstyrka Herr Johan Jönssons motion, utan hemställer värdsamt,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida å kronans boställen, som skola utarrenderas, de å desamma bostatta åbor eller boställstorpäre må kunna tillförsäkras en ostörd besittning af sina lägenheter, mot skyldighet att fullgöra till arrendatorn förut åtagna förbindelser.

Stockholm den 23 Februari 1875.

På Utskottets vägnar:

A. Adlersparre.
